

שושאנט זין און שטיך
זינגערד אויפֿן פֿאליעץ, צ
בענדיזע טעלעך. האט
נאך צוועלה, און דער נאַט
אלע דראָט געוזען מײַנ
מאַמע איז געווען אַנטשְׁל
צוטראָטִין פּוֹן אַיד אַרט
אוועק. וֵי איז שווין געווען
און דֵי אַיגַּנְדַּעְלָעַךְ ה
צונגעטְּאַכְּטָמָן. האט וֵי מײַט
האַלְטָן דֵי אַוְיגַּן אוּפְּגַּן
ראָאַד, נִיט וּוּיפְּנֶדֶיךְ אַלְלָאַ
איינגעדרעטְּלָט. דּוּרְבָּן עַ
דּוּרְפְּילָט וֵי עַס אַיז מִיְּ
שְׂמִילָה גַּעֲוָאָרָן דְּאָרָט אַיְּ
דאָס זִין, אָז עַד אַיז שְׂמִילָה
זַי האט עַס נִיט בָּאָמְרָקְסָן

— איך האב געוואלט דו זאלסט
מיר דערקלערן...
אין דער מאמעס קול איז געוווען
אנגעטליבן אוזיפיל צעה. אז זי האט
געמאות אליאן איבערהאָקן אין מיטן.
טעסי האט איז געשוויגן אוּן געַז
האלטן ערַאָפַנְעַלְאָזָן דעם קאָפַן. דעַז
מאָלט איז בֵּין דער מאָטָען הָעָר פֶּאָרָה
דאָכָט וּוֹעֲנָן פְּרַעְמָדָן יוֹנְגַּנְמָאָן נָאָר

די מעדרסטע אויסלענדישע עקספער
האָבוֹן פֿאָרָאוּיסְגַּעַזְגַּט, וווען די דִּין
טְשֵׁע אַינּוֹאַזְיָע האָט זִיךְ אַנְגַּעַהוּינְקָן
עַס אַיּוֹ אֶבְעָר אַסְפָּק, צִיְּרִי רַוְסִיְּן
בָּאוֹאַפְּנַטְעַ קְרַעְפְּטַן ווּעַלְן מְעַנְעַן שְׂזַבְּנָן
לְעַן אַשְׁטָּאַרְכָּע אַנְגְּרִיְּפָרִישָׁע רַאֲזָבְּנָן
סִיחָן עַנְגָּלָאנְד אָוֹן די פֿאָרָאיְנִיקָּן
שְׁטָאַטְן ווּעַלְן אַוְיָף אַגְּרוּיפָן מַאֲזָבְּנָן
שְׁטָאַב צְוַשְׁטָעַלְן קְרִינְגְּסְמַאְטָעְרִיאַץ
צָום סָאוּוּיְעַטְן-פֿאָרְבָּאנְד.

אריפט געטא-מאرك

“דאמ זענען יידישע קינדרער פון ווילנער געטאָ. וואט-אָ נאצַי האט צו נויפגענומען, אוון לערטנט זוי צו וואשן די הענטלאָר יעדן טאג”.
(בזילבּ פון אוֹטווילגּוֹסְטִין אַשְׁוּרְגִּיאָל)

עם שטיקט נאך מיט סוואנד פון די חרוב'ע הייזער,
וואס שלאָפַן אַיִן וויסטונג אויפַן וויתגענדַן מסאָפַן,
משׁען זעט נאך ווי שטארצַן פֿאָרגְלִיווערטַע גּליידער
איַן אָפְפַּאל ווֹאָס לִינְט דָּא — אַ בָּאָרג אַוַּיַּף אַ בָּאָרג.
אַ ווֹאָגְלַעֲנְדַּעַר הַוְּגַט שְׁטוֹפֶט וַיַּיְן פִּישַׁק אַיִן אַ כָּאָדָּאָק
שְׁטוֹפֶט מִתְּאָ, וַיַּיְרַע ווֹאָלַט זַיְד אַלְיַוְן נִימַּט גַּעֲטְרוֹיִט:
געַבְּלִיבָּן אַיִן אָפְשַׁר אַ פּוֹסִישַׁעַר פִּינְגַּעַד?
אוֹ אָפְשַׁר מַ' באַהֲלָמָּו באַבְּאָטָן גּוֹשֵׁר אַ שְׁמוֹם בְּרוּוֹט?

אט, ליגט א צעברא בענער וואנן, און רעדער,
האליאבלעס צעשפֿרייטען, ווי הענט צום געבעט,
אונ אויף אים — פיל בערגלעך פון קויטיקע שמאטעס —

אוון דֶּבֶר, צוועישן בראכעווילג אוון שטיעלער פון גויפיט
האט האנט אויסגעוויקט אין פיל פעסער פון בלוט,
צונוייפגעשלטפֿט זיין, אט די קינדרער פון עילנְט

אוֹן עַרְנֵט זַי וּוֹשֶׁן פָּוּן הַעֲטָלָנָךְ דִּי בָּרוֹד.
אוֹן יְוָנָגִיטַשְׁקָע גּוֹפִים' לְעֵד — שְׂטוּרְיוּעַלְעֵד הַעֲלָע,
גַּעַהַיְלַטְעַ אַיְן יוֹסְטָוָג, אַיְן הַוְּגַגְעַשְׁבָּר בָּרוֹד,
מִיט טְדוּרְעַד צְוָהָעָרָן, וּוּי סְלָעַרְנֵט זַי רַיְן וַיְוָו.

א האגט א פארשווענקטעה טיט ימ'ען פון בלוט.
א שור פון דעם טאטן, א לאטש פון דער מאמען.
א היטל אן דאשעך, א העטREL א צויט,
סאלטואנטשען פומלענד — מאטה אנטזיטיאטוא טאיינטער

פָּוֹן זָוְכוּ אַיִן מִיסְטַ-קָּאַסְטֶנְשֶׁ שְׂטַשָּׁאַקָּעַס שְׂטָאַט בְּרוּוִוִּין
צָעִירִין, פָּאַרְטּוּרּוּעַט, אַיִן הַוְּנוּגָעֵר גַּעֲוּוֹיְקָלְטַם,
נַאֲרַ וּוּי אֹוִיַּף צָוְלַהְכָּעִים וּוּילְדְּזַיְנִיקַן הַאֲרַ,
שִׁינְעַט טְוִנְגַּט אַהֲוָס פָּוֹן דַּי בְּלַאֲסָע גַּעֲוִיכְטָעָה,
וְנוּ חַיְשְׁוּגָעַט אַחֲרָאַה בְּנַבְּגָה הַגָּהָה גַּגְגָאַה אַיִן וְנַאֲרַ

אוון עפעם, ווי סודות' פול, שמייכלען די אוינן,
ווי כ' האַלט אין זוי וואכן דער סוד שווין פון לאָנג :
דער טרוים פון אַטְאַלִיך - נבייא' ישע הערצער
ונאָם שאַטְאַלְקָא הַזְהָרָה וְעֵזֶר עַמּוֹן וְעַמּוֹן

אוֹ שְׁפָאַנְעָן דֵי קִינְדָּרָה, פָּוֹן בִּין אָוֹן פָּוֹן הַוְּגָגָעָר,
רוֹרֶךְ חַלּוֹם פָּוֹן נְבִיא, צַו אִים ווֹאָס בָּאַשְׁעָרָת —
אוֹן זָעָן דָּעַם מְעַנְטָש, ווֹי אֲבוֹס ווֹידָעָר בְּלִיעָן

אוֹן זָעַן זָעַן שְׂטוּאַפְּטָעוּ — אֶ שְׁטוּבָעַלְעָ עֲרָד.
 אוֹן שְׁמִיבְּלָעַן פְּאַרְזּוֹאַרְלָאַזְטָעַ קִינְדָּעַר טָוּן עַלְגָּט,
 וּוֹי יְוָנְגִימְשָׁקָעַ זָוְנָעַן אוֹן הַיְמָלָעַן טָוּן צָעָר,
 אוֹן סְפִּיבְּקָלָעַן דֵּי אַוִּיכָן — נְבִיאַיְשָׁעַ פָּוְנָקָעַן :

א. נישופיקער שטראָפֿעה, אומג'ילעכער חאָר . . .

1.600,000 גע'הַרְגָּעָתְּ

די לעבענס-אַסְעָקוּרָאַצִּי אַיִן נַיְוִיאָרָק, האט אוֹוי צִיטָעָן פֿעָסְטָנְגָעָנְשָׁטָעלָט. יַאֲרָטָוּן דָּעַם קְרִיגָּה, וּעֲנֵנָה בְּשֻׁוָּאָרָן אַיִן רַוְּסְלָאָנָּר 0.600,000. דִּיוּטְשָׁלָאָנָּר 50,000, אַיִן עַנְגָּלָאָנָּר 20,000, גְּרִיבְעַנְגְּלָאָנָּר 15,000, אַיִן יַוְגָּאָסְטָלָאוּווִי 1.292 טָעַרְיִיקָּעָה האט פֿאָרְלוֹיָה חָאָפָּן, בעית דָּעַם יַאֲפָּאָנִי דָּעַם 7 טָן רַעֲצָעַמְבָּעָר מְעֵזָן 1.292. אַרְזָוּוֹנוֹנְדָּעַטְעָן.

זון זינגע סאלדאטן אוון אַרוּם
פָוָן וַיְינָעַ מַאֲטָעָרִיאָלָן. עַמְּ
בָּאַרְיכְּתָעַט גַּעֲוֹאָרָן, אָז דֵי
עַן פָּאַרְבְּלִיבָן צַוְּלָאָנָגָן אַיִן
הַוִּיפְטִישְׁתָּאָט פָוָן אַוְקָרָאַינָעַ,
זָאָבָן דָּעֶרְפָּאָר גַּעֲלִיטָן שָׂוּעָדָע
. קַיְינָעֶר אַיִן רַוְסְלַאַנד הַאָט נִימְט
עַן דֵי דִּיְמְשֻׁעָ אַפְשָׁאַצְוֹנָגָעָן
יַעֲטִישָׁע פָּאַרְלוֹסְטָן. עַמְּ אַיְוָ
יַפְלָ נִימְט, אָז הַיְטַלְעָרָס צִיפְעָר
וּ, אַדְרָעָ אַכְטָ מַילְיאָן טְרוֹפָן
אַיְסְרִיבָן.

יערג ריאו-טילטערישע פאר
אבן די רוסן פארלויזן אינוי
וועי ריבטט פארט-געגענטן.
בען געמווט טרייב זיין עראי
בריקן און מינסק, דאמבעס,
טאנציגעס און טאנגעאנז-טאי
דאיס דעם נידערישערן טיל
דניעעהר. נרויסע פאָריךן און
וואָראַהאָן און בען צוּפְּזְבּוֹן

נְאֹעֲקֹהַ אָוֹן זֶה שִׁיחַ בּוֹ
אַיִן נִיכָּלָא יָעוֹ אָוֹן אַדְרָעַט.
גְּרוֹיֵסָע טַאנְכְּפָאַבְּרִיקָן, אַרְדָּ
אָוֹן אַמְּנוֹנִיצְיָעִידְפָּאַבְּרִיקָן אַיִן
שְׂתָן פָּוֹן לְעַנְינְגְּרָאָד אָוֹן מַאֲסִ
זֶה זַיְעַרְעַט מַאיְנָס אָוֹן טְרָאָקָ
אָוֹן טְרָאָקְטָאָרְדוֹזְוֹוָאָקָן אַיִן
יַעֲצָעַר בָּאָסִיָּין, גַּעֲפִינְגָּן וַיְדָ
וּטְרָעַע, וּוֹאָס קָאָן דֻּעְרְגְּרִיבְּכָט
דַּי דְּיִיטָּשָׁן דּוֹרְךָ אַרְטִילְעָרִיעָ
גַּטְצָאָטָאָסָעָם. דָּאָס זַעֲלָבָע אַיְזָ
וּעֲנָן דַּי וּוֹאַפְּנִיפָּאַבְּרִיקָן, וּוֹאָס
דְּאַרְקָעָד אַעֲוָשָׁעָנָה, וּ. אַ.
אַמְּטִים אַנְיְתָנְבָּוּתָמִים אָוֹן מַולְאָ

אויף דורך פון מאסקווע.
טשן דראען אויך צו נטען
ס און צו פארניבטן רעם סאַ
בלאט-קאנטראל בײַם שוואָר-
זויי זענען בעפערלעך נאָענט
אָו, וועלכע איז אַ מערזוויכ-
ליטערישער פונקט וויי מאָס-
ל דאס איז רער טויער צו
בֿאָקוֹ אַסְטְּרָאָכָּאָן. די אַינְ-
געגענטן פון דורך זואָלְגָּאָּ
טײַיד דָאָן.

ע. טבאלטן

טוויט זיך, איז די רוסן האבן
ויריבערצעספֿירן פון די געפֿאָר
גּרויסן טײַל פון זיעער אַנְגַּז
ער אויסשטיינונג, צוֹזָאמָעָן
לייפֿיצִירטֵע אַרְבָּעָטֵעָר, אַיְידָעָר
זָוּזָעָן אַנְגָּזָקָומָעָן. בְּאֶנְגְּלוּבְּ
צְשָׁוָן האבן אַיְבָּעָרְגָּעָנְגָּעָן, אַז
אַסְקוּוּעָר אַרְאָפְּלָאָזְ-פָּאָבְּרִיקָן
זַוִּיף אַ דָּרְפָּאָלְגְּרִיָּיכָן אָוָפָן
געַפְּרֵט גַּעֲוָאָרָן אַוִּיפָּן מַוְרָחָה.
אַטְיִשְׁעָ צִיְּטוֹנָגָעָן האבן אַיְדָ
זָוּ, אַז נִיעָ פָּאָבְּרִיקָן, וּוָאָסָ
יַיְנָגָעָשְׁתָּעָלָט גַּעֲוָאָרָן אַוִּיפָּן
זָוּ אַיְן טַוְרָה-סִיבְּרָן אָוְנְטָעָרָן
אוֹן דָּרִיטָן סִינְפִּיְאָרָ-פָּלְעָנָעָר,
זָוּ אַסְרָר טַעַר פָּוּן זַיְעָר פָּלָאן.
עַטְוָן האבן אַבָּעָר נִימָט גַּעֲזָגָט,
זָוּ נִיעָ פָּאָבְּרִיקָן מַאְכָן גַּטְמָ